

կ'ըսէ վիրէ ինքնին, այնչափ խստապա-
հանջ չենք ասոնց, յիմարութիւն պիտի
ըլլար եթէ աղբերահաններուն ըլլայինք:

Հ. Վ. ԽԱՆՊԵԿԵԱՆ

ՄՈՒՆ Զ ԱՂԶԻԿԸ

Ռապինդրանաթ Դակոր վերջին Նոպէլ
մրցանակն ընդունողն է: Մեծ հետաքրք-
րութեամբ պիտի կարդացուի անշուշտ
հնդկաստանցի բանաստեղծին այս ման-
րավէպը՝ զոր Պ. Գարրիէլ Մուրէյ անգլիէ-
րենէ ֆրանսերէն թարգմաներ է և զոր
մենք ալ հայերէն թարգմանելով կը ներ-
կայացնենք Քազմավէպի ընթերցողներուն:

Երբ էնոր անունը դրուեցաւ Սիպհաշ-
նի (Քաղցրախօս) որո՞ւն մտքէն կ'անցնէր
թէ մունջ պիտի ըլլայ: Իր երկու մեծ
քոյրերուն անուններն էին Սիպէ:յիկի (Գի-
սակազեղ) և Սիւնայիկի (Քաղցրածպիտ),
ուստի, ներդաշնակութեան համար, Սիպ-
հաշնիկի հայրը այդ սիրուն անունը դրած
էր պզտիկ աղջկան: Համառօտելով Սիպհոս
կը կանչէին:

Սովորութենէ ընդունուած ձևակերպու-
թիւններ և սովորական ծախքերը ընելէն
վերջ, երկու մեծ քոյրերը ամուսնացան,
բայց պզտիկը դեռ կը մնար ծնողաց վրայ
իրբէ բեռ մը՝ որ նեղութիւն չի պատճա-
ռեր:

Մարդիկ կան՝ որոնք դժուարաւ կը
հաւատան թէ՛ անոնք որ չեն խօսիր, ըն-
դունակ ըլլան զգալու. անոր համար Սիպ-
հաշնիկի ներկայութեան իր ապագային
վրայ կը խօսէին առանց քաշուելու:

Մանուկ հասակէն հասկցեր էր որ իր
ծնունդը ծնողաց տան համար երկնքէն ի-
ջած անէծքի մը նման եղած էր, և այս
զգացման հետեանքն էր որ միշտ կը ջա-
նար աչքէ հեռու մնալ. կը մտածէր թէ
իր գոյութիւնը մոռցնել տալն՝ ամէնուն

համար միութարութիւն մը պիտի ըլլար:
Սակայն նէ միշտ կենդանի էր իր ծնողաց
մտքին մէջ, վասն զի կարելի չէ մոռնալ
վիշտ մը՝ որ վերջ չունի:

Մայրը մանաւանդ բոլորովին ոչինչ կը
համարէր զինքը, վասն զի մայր մը աւեւ
լի աղջիկ զաւակը քան մանչը իր մէկ
մասը կը նկատէ, և աղջկան անկատարու-
թիւնները աւելի մեծ ամօթ կը սեպէ: Հայրը՝
Պանիքանթա, կը սիրէր զՍիպհա աւելի
քան միւս քոյրերը, մինչ մօրը համար նէ
անձնական դժբաղդութիւն մըն էր և ան-
դադար դժկամակութեան առարկայ մը:

Եթէ Սիպհա խօսիլ չէր գիտեր, ունէր
սակայն երկայն թարթիչներով զոյգ մը
խոշոր թուխ աչքեր, և շրթունքները՝ նման
մատդաշ տերևներու, ամենաթեթեւ յուզ-
մունքէ կը զողողային:

Գաղափար մը բառերով բացատրելու
համար մեծ ճիգ մ'ընելու պէտքը կը զգանք
յաճախ. բան մըն է որ թարգմանութիւն
մ'ընելու կը նմանի: Ո՛րչափ դժուար է հա-
ւատարիմ և ճշգրիտ ըլլալ, և մեր բա-
ցատրելու անկարողութենէն ո՛րչափ սխալ-
ներ առաջ կու գան: Բայց գեղեցիկ թուի
աչքեր բացատրութեան պէտք չունին. հո-
գին ինքնաբերաբար կը պարզէ անոնց մէջ
իր ստուերն և բոլոր զգացմունք և տպա-
ւորութիւնը որոշ կը տեսնուին կամ կ'ամ-
փոփոխին հոն: Յանկարծ կը փայլին, ա-
պա անմիջապէս կը նուաղին ու կը մեռ-
նին, թիչ մը վերջ ըլլալու համար ան-
շարժ՝ նման մաշող լուսնի նայուածքին,
կամ զողողուն՝ նման տարտամ փայլակի
մը: Նա՛ որ կեանքին մէջ միայն դէմքին
արտայայտութիւնն ունի իբրեւ լեզու, աչ-
քերու լեզուին կարեւորութիւնն անհուն է,
անսահման և չափէ դուրս խորիմաստ,
նման թափանցիկ երկնքի և եթերային
լուռ դաշտերու՝ ուր կը խաղան լոյսն և
ստուերն, փայլփլոզ և մարող լոյսեր:
Ինչպէս մեծ փնութեան մէջ, մարդկային
ամէն մունջ էակի՝ մէջ ալ լուռ վեհութիւն
մը կայ: Անոր համար մանչեր և աղջիկ-
ներ սարսափով մը կը հեռանային խեղճ
Սիպհայէն և չէին ուզեր խաղալ հետը:

ինչպէս կէսօրի լուսթիւնն, զուրկ էր նէ ձայնէ ու մենաւոր:

* *

Իր բնական գիւղն ծանօթ է Շաւարիւրիւր անուամբ, և անոր մէջէն անցնող գետակն Պենկալայի ամենափոքր վտակն էր: Կարծես փափկասուն օրիորդիկ մը գիւղացի ընտանիքի մը մէջ:

Պանիրանթայի տունը անմիջապէս գետին եզրերը շինուած է: Այդ տան խաւրէ պատերը և ութերեսեան յարդեայ տանիքը, կոփերու զօմն և խոտի դէզն, ցորեն հոսելու մեքենայն հնդիկ արմաւենւոյ շուքովն ծածկուած պզտիկ քուփն տակ, անոր մանգենիի, հացածափ և բանանենւոյ պարտէզն գրեթէ միշտ իրենց կը ձգեն անցնող նաւավարներու ուշադրութիւնը: Հոն կու գայ Սիւպհա, գործը լնցնելէն անմիջապէս վերջ, ու կը նստի ջուրին եզրերը... Բայց ո՞վ ուշադրութիւն կը դարձնէ իրեն վրայ:

Երջանիկ է. ինչ որ ինքը չի կրնար բայ, ֆնութիւնը կ'ըսէ. իրեն տեղ ֆնութիւնը կը խօսի: Վտակին խոխոջիւնը, ամբխին ժխորն, նաւավարներու երգերն, թոչուններու ճռուղումը, տերէներու շրջիւնը կը խառնուին և կը միանան իր չորս կողմը անդադար բզգացող շարժումներու, խլրտումներու և աղմուկներու հետ, և կը խորտակուին ընդդէմ իր ցմիշտ լուռ սրտին, ինչպէս ծովու ափանց զարնուող և ետ դարձող ալիքները: Այս բազմազան շշնկոցն, ֆնութեան այս մեծիւ և հիմնալի շարժումը՝ մունջ աղջկան լեզուն է, սև թարթիչներով ծածկուած խոշոր աչքերուն լեզուին արձագանգն է որ կը տարածուի բոլոր աշխարհի վրայ: Ու սկսեալ անբազատիկներէն՝ զորս կը լեցնէ ճպտուն իր րեգերով, մինչև աստղազարդ գաւառներն ուր կը թագաւորէ լուսթիւնը, սահմանն է նշաններու և ձեւերու, երաժշտութեան և հեծեծանքներու, թախիծի և հաւաքանքներու:

Ու կէսօրին, երբ նաւավարներն և

ձկնորսներն կ'երթային ճաշելու և գիւղի բնակիչներն իրենց կէսօրուան հանգիստը կը վայելէին, երբ թոչուններն կը դադրէին ճռուղելէ և գետանաւակն անցնելէ, երբ մարդաբնակ երկիրը կը դադրեցնէր յանկարծ իր աշխատանքներն և տխուր թախծութեան մը կերպարանքը կ'առնուր, — կը մնային միայն մունջ ֆնութիւնն և պզտիկ աղջիկ մը՝ որ ձայն չունէր, լուռ նստած մէկմէկու դիմաց՝ մին երկնից կամ մարին բոցերուն տակ, միւսն՝ պզտիկ ծառի մը շուքին տակ:

Այսուհանդերձ Սիւպհա ունէր իր մտերիմ բարեկամները. զոմին մէջ երկու կովեր կային՝ որոնց անուններն էին Սարպաշի և Փանկիւլի: Ասոնք երբէք չէին լսած էնոր շրթունքներէն իրենց անունները, բայց շատ աղէկ կը ճանչնային ոտքերուն ձայնը, ու այդ ոտնաձայնին մէջ կը գրտոյնէին խօսուն գորով մը, խանդաղատանք մը՝ որուն նշանակութիւնը շատ աւելի դուրս կ'ըմբռնէին քան ի՞նչ բացատրուած ըլլար հնչուն լեզուով: Մարդկային էակներէ աւելի լաւ կը հասկնային թէ Սիւպհա կը գգուէր, կը շոյէր գիրենք թէ կը յանդիմանէր:

Սիւպհա ախոռ կը մտնէր, երկու բազկաց մէջ կը սեղմէր Սարպաշի վիզը և իր ականջներուն կը մօտեցնէր անոր այտերը: Փանկիւլին անուշ նայուածք մը կը նետէր էնոր վրայ ու կը լիզէր գինքը: Այսպէս կանոնաւոր կերպով փոքրիկ աղջիկն օրը երեք անգամ կ'այցեւէր անոնց, թո՛ղ ուրիշ այցելութիւններն, մանաւանդ այն օրերուն մէջ երբ իր ծնողք խաղութեամբ վարուած էին անոնց հետ: Այն ատեն անմիջապէս կը վազէր իր բարեկամուհիներուն քով: Կովերն իր տխրութեան և համբերատար վշտով լի հեզուկ նայուածքէն, կ'յոր բնազդմամբ մը, կը գուշակէին սրտին ցաւը. կը մօտենային էնոր և լուռ լրջութեամբ մը, գինքը մխիթարելու համար իրենց եղջիւրներով կը շոյէին էնոր թեկերը:

Բայ ի երկու կովերէն, կային այծեր և փոքրիկ կատունք՝ որոնց հետ թէպէտ

մեծ բարեկամութիւն մը չունէր, սակայն անոնք ալ մեծ սիրով մը կապուած էին հետը: Որումն և զիշերուան ամէն ժամերուն փոքրիկ կատունները էնոր ծունկերուն և թևերուն վրայ նստած կը քնանային, յայտնելով ամէն տեսակ նշաններով՝ որոնց նկատմամբ խաբուիչ կարեւոր չէր, թէ՛ որչափ ակոբոսելի պիտի ըլլար իրենց քունը եթէ Սիւպահ հաճէր իր փափուկ մատերով շոյել իրենց վիզը և կրօնակը:

*
* *

Սիւպահ, բարձրագոյն տեսակի արաբածներու մէջ ալ, գտեր էր ընկեր մը, բայց որովհետեւ սա խօսելու կարողութիւնն ունէր, և որովհետեւ թէ մէկն և թէ միւսն հասարակաց լեզու մը չունէին, շատ զօրաւ պիտի ըլլայ ըսել թէ ինչպիսի՝ էին ունեցած յարաբերութիւններն:

Այդ ընկերն էր Պրադապ, կոսէններու ամէնէն պզտի որդին: Բացարձակապէս բանի մը յարմարութիւն չունէր սա, այնպէս որ իր ծնողն, յետ քանի մը անյաշուոյ փորձերու, յոյսերին կտրած էին թէ նա պիտի կարենայ այս աշխարհիս վրայ իրենց դիրքն, գէթ քիչ մը, բարւոյնելու յաջողիլ:

Բանի մը յարմարութիւն չունեցող մարդիկ, ինչպիսի էր Պրադապ, միակ առաւելութիւն մը ունին, այսինքն, գրեթէ միշտ, հակառակ իրենց ծնողաց և բարեկամաց տօգնութեան, կը յաջողին ձեռք բերել օտարականներու և անտարբերներու պաշտպանութիւնը, և, վասն զի ազատ են ամէն տեսակ կապէ և անընդունակ մասնաւոր արուեստի մը ձեռք գործնելու, կը նկատուին իբրև հասարակաց ստացուածք մը: Ինչպէս քաղաքներու մէջ հարկ է որ գտնուին հասարակաց քանի մը պարտէզներ՝ որոնց մէջ արգիլուած է շէնք շինելը, նոյնպէս անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր գիւղի մէջ գտնուի անգործ մարդկանց խումբ մը: Ըլլայ աշխատանքի կամ զուարճութեան համար, եթէ մէկը

օգնութեան մը պէտք ունենայ, միշտ առձեռն պատրաստ կը գտնէ զանոնք:

Պրադապի ամէնէն մեծ զբաղումն ձկնորսութիւնն էր՝ որուն կը զոհէր ժամանակին մեծագոյն մասը: Թաճախ, կէսօրէն վերջ, անով կը զբաղէր և, հետևաբար, գետեզերքն միշտ կը հանդիպէր Սիւպահայի: Պրադապ միշտ զոհ էր փոքրիկ աղջկան ընկերութենէն:

Մունջ ընկեր մը յատուկ արժանիք մ'ունի ձկնորսութեան ժամանակ, անոր համար Պրադապ կը յարգէր Սիւպահն ըստ իր բուն արժանեացն: Ուրիշները Սիւպահ կը կանչէին զինքը, իսկ ինքը՝ Պրադապ, ճիշդ պարզ և աւելի քնքուշ անունը կու տար էնոր: Այս ալ պէտք է ըսել որ Սիւպահ կը հայթայթէր Պրադապի օրական սպառած թմբուր՝ զոր կը պատրաստէր իր ձեռքով:

Սիւպահ հնդիկ արմաւենիին տակը կը նստէր և Պրադապ հոն մօտը կը նստէր կարթը և սեւեռեալ կը դիտէր ջուրը: Եւ Սիւպահ մինչ նստած էր և անոր պէս գետը կը դիտէր, իր ներսը անորոշ փափաք մը կը ծնանէր: Ո՛հ, եթէ կարենար Պրադապի ծառայութիւն մ'ընել, անոր օգտակար ըլլալ. յանկարծ ցուցնել թէ ինքն ալ այս աշխարհիս վրայ կարևոր անձ նաւորութիւն մըն է: Բայց ի՞նչ. ի՞նչ կրնար ընել: Այն ատեն սրտին խորէն կ'ազօթէր որ տայ իրեն երկինք արտաքոյ կարգի զօրութիւն մը, որպէս զի կարող ըլլայ յանկարծ մեծ հրաշք մը գործել, զարմանալի հրաշք մը՝ որուն վրայ հիանայ Պրադապ և գոչէ. «Իրաւցնէ չէի կարծեր թէ Սիւպահ այսպիսի կարողութիւն մ'ունենայ»:

Օրինակի համար. Սիւպահ նայատ մ'ըլլար. ջուրէն դուրս ելլէր ու գետեզերքը տարածուած օձի մը գլխուն վրայ թանկագին քար մը դնէր: Պրադապ թուր իր սիրելի ձկնորսութիւնը, առնուր

1 Հնդկաստանի բոյս մը՝ որուն տերեւները խառնելով ծխախոտի և այլ բոյսերու տերեւներուն հետ կը ծամէին իբր գովացուցիչ:

այն թանկագին քարը, ապա, ընկղմէր ծովուն խորերը, հասնէր արծաթեայ պալատ մը՝ ուր ոսկեղէն անկողնոյ մը վրայ պառկած ըլլար, — ո՞վ, — մեր Շին, Պանի, քանթայի մունջ աղջիկը, մեր Շին՝ ընդծովեայ խոր, լուռ և ակունքներով լուսաւորուած երկիրներու միակ թագունին եղած, ինչո՞ւ չէ։ Անկարելի բան մըն էր, Ոչ, ամենեւին անկարելի չէր... սակայն ինքը, փոխանակ ընդծովեայ երկիրներու վրայ թագաւորող արքունական ցեղէն ըլլալու, ծնած էր Պանիքանթայի տանը մէջ, և, հետեաբար, չէր կրնար Պրադապի՝ կոստեներու որդւոյն, հիացում պատճառով բան մ'ընել։

*
**

Սակայն Սիւպհա կը մեծնար։

Լիալուսին գիշեր մը բացաւ իր սենեակին դուռը, ու, զլուխը դուրս հանելով, դիտեց։ Լուսով ողողեալ այդ գիշերուան մէջ Բնութիւնն ալ կը հանգչէր, ու, Սիւպհայի նման, կը հսկէր երկրի վրայ՝ որ կը քնանար խորհրդաւոր երիտասարդութեամբ, ուրախութեամբ և ցաւով, կը հանգչէր մունջ լուսութեամբ և անծայ մինչև ի վերջին սահմանն անհուն անապատներու, անկէ ալ օնդին։ Ու այդ լուռ և վեհ Բնութեան մէջ անկիւնը կար փոքրիկ աղջիկ մը մունջ և խանդակաթ։

*
**

Միւս կողմանէ Սիւպհայի ծնողքն՝ որոնց իրենց աղջկան համար ունեցած վիշտն երթալով կը սաստկանար, շատ անհանգիստ էին, Գիւղի բնակիչները սկսեւ էին բամբասել անոնց բռնած ընթացքը և մինչև անգամ խօսք եղաւ անոնց հետ ունեցած յարաբերութիւնին դադրեցնել։ Չմոռնանք ըսելու թէ Պանիքանթայի դիրքը շատ փայլուն էր և լաւ կ'ապրէր, այնուհանդերձ թշնամիները շատ էին։

Էրիկ և կնիկ ընդերկար խորհուրդ ըրին, ու Պանիքանթա քանի մ'օր հեռացաւ գիւղէն։

Երբ դարձաւ, ըսաւ. «Կալկուդա պէտք ենք երթալ»։

Ճամբու պատրաստութիւն տեսան։ Մահախալապատ առաւօտեան մը նման, Սիւպհայի սիրտը լեցուեր էր արտասուաց ցօղով մը։ Քիանի մ'օր կասկածն ունեցաւ թէ անծանօթ թշուառութիւն մը, մունջ անասնոյ մը նման, կը դառնար իր հօրը և մօրը շուրջը. մեծ աչքերովը կը դիտէր անոնց կերպարանքը բան մը հասկնալու համար, սակայն անոնց կերպարանքն ինքզինքը չէր մատնէր։

Միեւնոյն ժամանակ, կէսօրէ մը վերջ, Պրադապի՝ կարթը նետելէն վերջ, ժպտելով ըսաւ. «Ստոյգ է ուրեմն, Շին, որ քեզի համար ամուսին մը գտեր են ու դուն պիտի ամուսնանաս։ Սակայն զմեզ մի՛ մոռնար»։ ու անմիջապէս ուշադրութիւնը դարձուց ձկնորսութեան վրայ իբր թէ բնաւ չչառագրգողէր։

Սիւպհա Պրադապի նայեցաւ, ինչպէս եղնիկ մը կը նայի որսորդին՝ որուն սլաքովն սրտէն վերաւորուած է, մունջ՝ ըսելով անոր. «Ես քեզի ի՞նչ բերեմ էի»։ Այն օրն հնդիկ արմաւենւոյն տակը չնստեցաւ։

Պանիքանթա կէսօրի հանգստէն վերջ սենեակին մէջ կը ծխէր։ Սիւպհա անոր ոտքերուն մօտ նստեցաւ, երեսը նայեցաւ ու սկսաւ լալ։ Մինչ հայրը կը ջանար միութեամբ զինքը, իր երեսներէն ալ արջունքները սկսան հոսիլ։

Որոշուած էր երկրորդ օրը ճամբայ ելլել դէպ ի կալկուդա։ Սիւպհա գոմբ մտաւ մանկութեան բարեկամներուն վերջին բարեները տալու։ Անոնց ուտելիք տուաւ, զրկեց անոնց վիզը փափկութեամբ, խորհրդաւոր և կենդանի նայուածքով դիտեց զանոնց և արտասուաց հեղեղով մը թրքընց անոնց զլուխը։

*
**

Օր մը, կալկուդայի տան մը մէջ, Սիւպհայի մայրը ամէնէն գեղեցիկ զարդերը հագուեցուց իրեն։ Ասղեսգործ ժապաւեններ կը զարդարէին մազերը. զարդա-

բանքներով և գոհարներով ծածկուած գրեթէ կորսնցուցեր էր իր բնական գեղեցկութիւնը: Աչքերէն կը հոսէին արցունքները: Մայրը գայա տեսնելով և վախնալով թէ այդպէս ուռած և կարմրցած աչքերով տգեղ պիտի երևնայ, չարաչար յանդիմանեց զինքը. սակայն արցունքները չէին դադրեր:

Վերջապէս, զինքն առնուլ ուզողը, բարեկամի մը հետ, եկաւ տեսնելու իր նշանածը: Սիւպհայի ծնողքը անհանգիստ էին և մոտատանջութեան մէջ, իբր թէ աստուած մը անծամբ եկած ըլլար ընտրելու իր պատարագին զոհը, և յետ բազում յանդիմանութեանց և յորդորներու՝ որոնց կը պատասխանէին արտասուաց նոր հեղեղներ, հանեցին զինքը իր դատաւորին ներկայութեան: Սա երկայն ժամանակ դիտեց զաղջիկը և չափաւոր գտաւ:

Եւ որովհետեւ լսեր էր էնոր ճշալը, համարեցաւ թէ սիրտ մ'ունի նէ և նպաստաւոր զաղափար մը կազմեց, քանի որ իր ծնողացմէ բաժնուելու զաղափարը միայն այդչափ վիշտ կը պատճառէր իրեն: Նման խեցեմորթներու մէջ փակուած մարգարիտներու, արցունքները միայն կը բարձրացընէին էնոր յարգը:

Տոմարին մէջէն ընտրուած բարեբախտիկ օրուան մը մէջ ըստ օրինաց կատարուեցաւ ամուսնութիւնը. ապա, իրենց աղջիկը ուրիշի մը ձեռքը յանձնելէն վերջ, հայրը և մայրը դարձան իրենց հայրենիքը. այսու ազատած էին իրենց ցեղին ազդեցութիւնը և իրենց ապագայն:

Որովհետեւ նոր ամուսնոյն գործն ընդհանրապէս Հիւսիս-Սիւրեանի գաւառներու մէջ էր, ամուսնութենէն անմիջապէս վերջը հոն տարաւ իր կինը:

Շաբաթ մը վերջ ամէն մարդ գիտէր նոր հարսին մունջ ըլլալը, սակայն ոչ ոք չուզեց հաւատալ թէ այդ բանի մէջ ինքը յանցանք չունէր: Ոչ զոք խաբեր էր ինքը. իր աչքերը միայն խօսեր էին, բայց ոչ ոք հասկցեր էր: Զորս կողմը կը նայէր, ի զուր փնտռելով մունջներու լեզուն հասկցող ընտանի դէմքեր: Մանկա-

մարդ աղջկան ցմիշտ լուռ սրտին մէջ անդադար կը հնչէր անբացատրելի գանգատ մը, — գանգատ մը՝ զոր ոչ ոք կը լսէր, եթէ ոչ Նա՛ որ կը ճանչնար իր սիրտը:

ՌԱՊԻՆԴՐԱՆԹ ԴԱԿՈՐ
Թրգ. Հ. Ա. Վ. Գոմարթեման

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՍՈՒԳՐ

Եղերգ 1914 Մարտ 19ի արկածալիներուն

(հեղարգի և մենասիրի խոկոյնի)

Անդորրական ծոցին մէջ վենետիկի լընակին

(Ուր բընութիւնը անվէ՛ճ սիրած է վարքը կեանքին),

Գին իւր սև ձեռը ժաժեց՝ վիժել հըրէջ մը տըխեղծ:

Սուգի դըռներ բացուեցան, ողբաց աշխարհ մեծածայն:

Երկսեռ մարդիկ՝ թուով վեցեակ մը կրկին, Ուր երթալով բազմամալու կ'ընկրկին, Ա՛լ չունեցան կեանքը իրենց աղածրի Կորսնցնելով անակընկալ ու ձըրի:

Վերն օդատոյր (aéroplane), ամենայն ոք հիացած

Կը դիտէ այս նոր արծուին ե'րթն ինքնաւթաց...

Ղեկավարներն իսկ արըշխո, նաւին թռչած են կըշխո.

Անոնց աչքերը յերկին, ոչ յաջ՝ ոչ ձախ կ'երեւին,

Անգէտ, աւա՛ղ, վրտանգին որ կը դաւէ սուրբ կեանքին,

— Ա՛յ անիծուած դու վայրկեան... Ի՛նչ ճըգնաժամ հոգեկան...

Մարտանաւ մ'ա՛յ, կատաղի՛, մարդատաւ իրն կը բաղխի...